

WSTĘP

ZARZĄDZANIE JAKO DYSCYPLINA NAUKOWA ORAZ KIERUNEK STUDIÓW

Według klasycznej, sformułowanej w latach dwudziestych XX wieku koncepcji H. Fayola, do uniwersalnych funkcji zarządzania zalicza się: *przewidywanie, organizowanie, rozkazywanie, koordynowanie i kontrolowanie*. Późniejsza systematyka wyodrębniła funkcje: *planowanie, organizowanie, motywowanie i kontrolowanie*, do których wprowadzono dodatkowo *funkcję kadrową (staffing)*. Obecnie coraz częściej dokonuje się podziału, według którego *motywowanie* stanowi subfunkcję *kierowania ludźmi (przewodzenia)* w układzie funkcji: *planowanie, organizowanie, kierowanie ludźmi i kontrolowanie*.

Zarządzanie, jak mało która dyscyplina naukowa, opiera się na umiejętności właściwego łączenia teoretycznej wiedzy z praktyką. W pracy menedżera ważne są m.in.: talent, intuicja, doświadczenie praktyczne... Jednak nie są to wystarczające atrybuty. Bez wiedzy teoretycznej i właściwego jej wykorzystywania, zarządzanie może okazać się mało efektywne, a wiedza praktyczna – bardzo powierzchowna. I odwrotnie: posiadanie nawet bardzo obszernej wiedzy książkowej z zakresu szeroko rozumianego *managementu*, w zderzeniu z rzeczywistością organizacyjną jest niewystarczające, m.in. bez tego, co można byłoby ogólnie nazwać „know how”.

W swojej obszerności, jaką zajmuje się problematyka zarządzania, gdzie dochodzi do powiązań pomiędzy różnymi dyscyplinami naukowymi: ekonomią, finansami, marketingiem, politologią, socjologią, prawem czy psychologią, nie da się rozdzielić teorii od praktyki, bowiem praktyka szybko weryfikuje tezy teoretyczne. W zarządzaniu dominują wątki praktyczne, polegające na wdrażaniu pragmatycznych rozwiązań w zakresie tego, jak racjonalnie wykorzystać wiedzę i doświadczenie dla uzyskania zaplanowanego celu, czyli jak, dysponując określonymi, zawsze ograniczonymi zasobami, uzyskać we właściwym czasie coś, co można byłoby uznać za sukces.

Teoria, szczególnie w nauce, spełnia trzy istotne funkcje: opisową (odpowiada na pytanie: *co jest czym?, co jest jakie?, co od czego zależy?*), wyjaśniającą (podaje przyczyny występowania badanych zjawisk i zdarzeń oraz tłumaczy te zależności) oraz prognostyczną (udziela odpowiedzi na pytanie: *jak powin-*

no być?)¹. Jej związki z praktyką w przypadku zarządzania są nierozzerwalne, bowiem trudno jest tu oddzielić teorię od praktyki – ta natomiast szybko weryfikuje tezy teoretyczne. W efektywnym zarządzaniu wydaje się wręcz niemożliwe bazowanie wyłącznie na teorii. Każda organizacja jest inna, i – jak pisze P. Drucker – „w szybkim tempie odchodzimy od przekonania, iż należy stworzyć jedną teorię organizacji i jedną doskonałą jej strukturę”².

Wobec powyższego, kwalifikacje zdobywane w trakcie studiowania na kierunku *zarządzanie* należałoby uznać za wysoce aplikacyjne, wynikające nie tylko z interdyscyplinarności, ale również z możliwości praktycznego wykorzystywania w całej gospodarce. Zagadnienia funkcjonowania i rozwoju organizacji, które stanowią sedno zarządzania, mogą być rozpatrywane w różnorodnych aspektach, np. z uwzględnieniem różnych rodzajów organizacji, obszarów działalności, zasobów, itd. Stwarza to możliwości kształcenia z uwzględnieniem bogatej oferty specjalności, ukierunkowanych na określone środowisko pracy (np. zarządzanie w administracji i instytucjach publicznych, zarządzanie finansami czy zarządzanie w przedsiębiorstwie). Dodatkowo, kierunek ten daje możliwość osiągania części efektów kształcenia bezpośrednio w środowisku pracy, w ramach praktyk zawodowych, działalności społecznej czy zawodowej. Tym samym zarządzanie, jako swego rodzaju sztuka, opiera się na umiejętności właściwego łączenia teoretycznej wiedzy z praktyką.

Poza interdyscyplinarnością kierunku, pozwalającą na połączenie różnych dyscyplin naukowych, *zarządzanie* sprawdza się jako równoległy lub dodatkowy kierunek, który bardzo chętnie wybierają studenci kształcący się na innych kierunkach studiów, w tym technicznych i humanistycznych. Praktyka poszczególnych organizacji dostarcza dowodów na wzrastające zainteresowanie pracownikami dysponującymi, poza wiedzą kierunkową, również menedżerską, pozwalającą wykonywać funkcje kierownicze pierwszego i średniego szczebla, jak również na efektywne realizowanie powierzonych obowiązków na różnorodnych stanowiskach. Stąd też studiowanie *zarządzania* coraz częściej staje się istotne, nie tylko jako pierwszego, ale również drugiego kierunku studiów.

Zarządzanie należy do dziedziny nauk ekonomicznych w ramach obszaru kształcenia: nauki społeczne. Przedmiotowy kierunek wpisuje się jednoznacznie w ten obszar kształcenia, ze względu na fakt, że wiedza i umiejętności zdobywane podczas tych studiów odwołują się zarówno do dyscyplin fundamentalnych dla tego kierunku, a więc nauk o zarządzaniu, ekonomii oraz finansach, ale również – dyscyplin pokrewnych z obszaru nauk społecznych,

---

¹ Por. S. Sudoł, *Zarządzanie jako dyscyplina naukowa* (materiał powielony).

² P.F. Drucker, *W kierunku organizacji nowego typu*, [w:] *Organizacja przyszłości*, Bussines Press, Warszawa 1998, s. 21.

takich jak psychologia, socjologia, prawo, czy politologia. Dyscypliny te reprezentowane są przez odpowiednie kierunki studiów w ramach tego samego obszaru kształcenia, a odnoszą się do podobnego przedmiotu badań – zbiorowości jednostek ludzkich oraz systemu relacji i powiązań, jaki w nich występuje, w związku z dążeniem do osiągnięcia określonych celów, w tym także ekonomicznych.

Należy zaznaczyć, że *zarządzanie* jest od lat jednym z najczęściej wybieranych przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, spośród wszystkich kierunków w Polsce. Kierunek ten, interdyscyplinarny i dający realne możliwości zatrudnienia w różnorodnych organizacjach, mimo niżu demograficznego, cieszy się dużym zainteresowaniem. Według danych Departamentu Nadzoru i Organizacji Szkolnictwa Wyższego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, kierunek Zarządzanie chciało studiować:

- w roku akademickim 2008/2009 – 34706 kandydatów (pierwsze miejsce wśród wszystkich kierunków),
- w roku akademickim 2009/2010 – 35388 kandydatów (pierwsze miejsce wśród wszystkich kierunków),
- w roku akademickim 2010/2011 – 37743 kandydatów (pierwsze miejsce wśród wszystkich kierunków).

W latach 2011/2012, 2012/2013 oraz 2013/2014 kierunek zarządzanie cieszył się w dalszym ciągu ogromnym zainteresowaniem wśród kandydatów, plasując się zawsze w pierwszej trójce (2011/2012: 1. Budownictwo, 2. Zarządzanie, 3. Informatyka; 2012/2013: 1. Informatyka, 2. Zarządzanie, 3. Prawo; 2013/2014: 1. Informatyka, 2. Prawo, 3. Zarządzanie).

Podstawowym celem studiów z zakresu zarządzania jest dostarczenie na rynek pracy osób o poszukiwanym profilu wykształcenia oraz wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach społecznych, pozwalających na uzyskanie przewagi konkurencyjnej podczas poszukiwania pierwszego zatrudnienia oraz ubiegania się o przyjęcie na studia drugiego stopnia, a także na ich szybką aklimatyzację w różnego typu organizacjach. Program studiów obejmuje zarówno ogólne wykształcenie menedżerskie (np. nauko o organizacji, podstawy zarządzania, mikroekonomia, marketing, prawo, finanse, statystyka, czy informatyka), jak i kształcenie specjalistyczne z zakresu wybranego przez siebie modułu, pozwalające na posługiwanie się różnymi metodami i technikami niezbędnymi przy rozwiązywaniu problemów i podejmowaniu decyzji kierowniczych. Ukończenie studiów na kierunku *zarządzanie* stwarza perspektywę zatrudnienia we wszystkich działach gospodarki. Absolwent studiów posiada umiejętności rozpoznawania, diagnozowania i rozwiązywania typowych problemów związanych z gospodarowaniem zasobami (ludzkimi, rzeczowymi, finansowymi i informacyjnymi), zarządzania procesami, a także umiejętności pracy w zespole.

Studia na kierunku *zarządzanie* rozwijają kompetencje umożliwiające podjęcie pracy zawodowej w charakterze specjalisty oraz menedżera/kierownika niższego, a po zdobyciu dostatecznego doświadczenia praktycznego – średniego i najwyższego szczebla zarządzania w różnorodnych organizacjach, w tym w przedsiębiorstwach, jednostkach administracji publicznej, organizacjach non profit, a także we własnej działalności gospodarczej.

O interdyscyplinarności zarządzania najlepiej świadczy różnorodność tematyczna artykułów zamieszczonych w niniejszym zeszycie.

Dr inż. Piotr Lenik